

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้เสนอเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยจะเสนอไปตามลำดับขอบเขตของเรื่องที่ได้ศึกษา 4 ขอบเขตด้วยกัน คือ

1. คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์
2. บทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์
3. โครงสร้างและการดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกสอน
4. องค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอน

ทั้งจะได้เสนอในรายละเอียดดังต่อไปนี้

คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์

ในปี พ.ศ. 2517 กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดประชุมสัมมนา อาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบททั่วประเทศขึ้นที่วิทยาลัยครูลำปาง และในรายงานผลการประชุมสัมมนาในครั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนในชนบท ได้เสนอคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ไว้ดังนี้ คือ¹

1. เป็นผู้มีความรู้ในงานนิเทศการฝึกสอน
2. เป็นผู้มีความรู้และความยุติธรรม
3. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี

---

¹วิทยาลัยครูลำปาง, การสัมมนาอาจารย์นิเทศก์โครงการฝึกหัดครูชนบท
ระหว่างวันที่ 22 - 31 กรกฎาคม 2517 ที่วิทยาลัยครูลำปาง แผนกเอกสารการ
พิมพ์ วิทยาลัยครูลำปาง, 2517, หน้า 48.

4. เป็นผู้จัดทำหลักจิตวิทยามาใช้ในงานนิเทศ
5. เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นได้
6. เป็นผู้ที่มีใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้
7. เป็นผู้ที่มีความรู้ในงานนิเทศเป็นอย่างดี
8. เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษามาแล้ว และสามารถสาธิตการสอนได้
9. เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะและความประพฤติเหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษาฝึกสอน และก่อให้เกิดศรัทธาแก่ผู้พบเห็น
10. เป็นผู้รู้จักปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้าทันกับแนวคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทางการศึกษาอยู่เสมอ

เพอร์มีเตอร์ และมูน² (Permeter and Moon) ได้กล่าวถึงอาจารย์นิเทศฝึกสอนว่า อาจารย์นิเทศฝึกสอนนั้นเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการฝึกสอนเป็นอย่างมาก ดังนั้นการสรรหาอาจารย์นิเทศจึงควรจะได้กระทำอย่างสุ่มรอบคอบ อาจารย์นิเทศควรจะเป็นอาจารย์ที่มีตำแหน่งสูง หรือเป็นผู้บริหารวิทยาลัยครู และมีคุณสมบัติทั่ว ๆ ไปที่ดีด้วย

อายุและสุขภาพอนามัยของอาจารย์นิเทศควรจะอยู่ในสภาวะที่เหมาะสมที่จะทำงานได้อย่างดีทั้งภายในและนอกวิทยาลัย อาจารย์นิเทศควรได้รับการฝึกฝนในวิชาความรู้ทั่ว ๆ ไปอย่างกว้างขวาง และได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในโครงการฝึกสอนโดยตลอด ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และในวิทยาลัยครูมาแล้ว เป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง และมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานด้วย

---

²John A. Permeter, Robert C. Noon, "Selection and Status of Off-campus Supervisors", in Facilities for Professional Laboratory Experience in Teacher Education ed. by Garold D. Holstine, (Michigan : Edwards Brothers Inc., 1954), pp. 184-186.

นอกจากลักษณะต่าง ๆ ที่ได้อธิบายมาแล้ว อาจารย์นิเทศก์ควรจะมีคุณสมบัติ โดยเฉพาะดังนี้

1. มีความรู้เรื่องการประชุมสัมพันธ เพื่อที่จะได้ใช้ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานการฝึกสอน
2. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคลากรทุกระดับของโรงเรียนฝึกสอน
3. มีความสามารถในการสร้างความรู้ความเข้าใจในโครงการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ควรมีความเข้าใจในโครงการฝึกสอนเป็นอย่างดี และสามารถทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในโครงการฝึกสอนได้
4. มีประสบการณ์ในการนิเทศการศึกษาครูประจำการมาก่อน เพื่อประโยชน์ต่อการนิเทศฝึกสอน เพราะว่าการนิเทศการฝึกสอนนั้น ย่อมจะเกี่ยวข้องกับทั้งนักศึกษาฝึกสอนและครูประจำการด้วย
5. มีทักษะในการประเมินผล ซึ่งสามารถประเมินผลโครงการฝึกสอน โรงเรียนฝึกสอน และบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการฝึกสอนได้
6. มีความพร้อมที่จะออกเดินทางไปทำการนิเทศการสอนนอกวิทยาลัยอยู่เสมอเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะของอาจารย์นิเทศฝึกสอน สมาคมการฝึกสอนของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รวบรวมคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับอาจารย์นิเทศแล้วทั้งเป็นเกณฑ์สำหรับใช้คัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศไว้ดังนี้คือ³
  1. อาจารย์นิเทศก์ควรมีประสบการณ์ในการสอนในระดับการศึกษาที่นักศึกษากำลังทำการฝึกสอนอยู่อย่างน้อย 3 ปี
  2. อาจารย์นิเทศก์ควรสำเร็จการศึกษาหรือได้เรียนวิชาที่อยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกสอน

3

Association for Student Teaching, The College Supervisor: Standard for Selection and Function (Washington : The Association Press, 1966), pp. 6-7.

3. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่เข้าใจบทบาทของบุคลากรอื่น ๆ ในโครงการฝึกหัดครู
  4. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่มีความรู้ความเข้าใจในโครงการ บุคลากร และปรัชญาของโรงเรียนฝึกสอนที่ตนออกไปปฏิบัติงาน
  5. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่เฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ และสามารถวิเคราะห์ตรวจสอบ และตัดสินใจ^๑ได้ว่าลักษณะการสอนที่พบเห็นนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีของการเรียนรู้หรือไม่
  6. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่สามารถนำเอาวิทยาการก้าวหน้าใหม่ ๆ เข้ามาใช้ใน^๑ครูเป็นตัวอย่างในการเรียนการสอนในระดับการศึกษาที่กำลังทำการนิเทศอยู่ได้
  7. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่มีความเต็มใจ และมีใจรักที่จะทำหน้าที่เป็นอาจารย์นี้เทศก์
  8. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่มีความรู้เรื่อง โครงสร้างและขบวนการเรียนรู้ของวิชาต่าง ๆ ในระดับการศึกษาทำการนิเทศศึกษาศึกษาฝึกสอน
  9. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่มีลักษณะเป็นผู้นำ
  10. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นทุกระดับในวงวิชาชีพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งกับบุคคลและเป็นกลุ่ม
  11. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่มีความรู้ความเข้าใจในการฝึกสอนเป็นอย่างดี และควร^๑มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะและวิธีดำเนินงานของโครงการฝึกสอนแบบอื่น ๆ อย่างกว้างขวางอีกด้วย
  12. อาจารย์นี้เทศก์ควร เป็นผู้^๑ที่สามารถนำเอาความรู้ ความคิดลงมาสู่การทดลองปฏิบัติได้
- ในปี พ.ศ. 2510 สุมนา ไตด้งคะ^๔ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการ

^๔สุมนา ไตด้งคะ, "การศึกษานโยบายการนิเทศการสอนของอาจารย์นี้เทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510, 96 หน้า.

นิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู โดยได้
ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์นิเทศฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท ในสถาบันฝึกหัดครู
สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ รวม 26 แห่ง ผลของการวิจัยในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของอาจารย์นิเทศที่พอสรุปได้ดังนี้

อาจารย์นิเทศส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 34 ปี สำเร็จการศึกษา
ในระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากภายในประเทศ วุฒิที่ได้รับเป็นวุฒิ
ทางด้านการศึกษาเป็นส่วนมาก โดยเฉลี่ยแล้วอาจารย์นิเทศสำเร็จการศึกษามาแล้ว
ประมาณ 6 ปี

ในด้านประสบการณ์ของอาจารย์นิเทศพบว่า อาจารย์นิเทศมีประสบการณ์ใน
ด้านการสอนมาแล้วเฉลี่ย 6 ปี ทางด้านการบริหารเฉลี่ย 6 ปี และประสบการณ์ทาง
ด้านนิเทศการสอนเฉลี่ย 4 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า อาจารย์นิเทศส่วนใหญ่ไม่เคยได้
รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับเรื่องการนิเทศฝึกสอนในชนบทเลย

ในปี 2513 ค.ศ. 1970 ยูสตรา⁵ (Youstra) ได้ทำการวิจัยเพื่อจะศึกษา
ควาผู้บริหารโครงการฝึกสอนจะมีเกณฑ์สำหรับคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์นิเทศหรือไม่
และผู้บริหารดังกล่าวจะเห็นว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกอาจารย์นิเทศจะมีผลทำให้ได้
อาจารย์นิเทศที่ทำงานประสบความสำเร็จหรือไม่ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามถามผู้บริหาร
โครงการฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครูในเขตตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา และครู
พี่เลี้ยงในสถาบันดังกล่าว ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ปรากฏว่าสถาบันต่าง ๆ ที่ทำการวิจัยไม่มีเกณฑ์สำหรับใช้ในการคัดเลือก
ผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์นิเทศเลย

003423

⁵ George David Youstra, "A Study of Criteria for Selection of College Supervisor of Student Teachers as Perceived by Student Teaching Administrators of Selected Institutions of the Southeastern Regional Association for Student Teaching", Dissertation Abstract. Vol.31, No.11, (May, 1971), p. 5920-A.

2. ผู้บริหารโครงการฝึกสอนมีความเห็นว่า เกณฑ์หรือข้อกำหนดคุณสมบัติในการเลือกอาจารย์นิเทศก์จะมีประโยชน์ต่อการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์นิเทศก์ฝึกสอน
3. ผู้บริหารโครงการฝึกสอนมีความเห็นว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์จะมีผลทำให้คณาจารย์นิเทศก์จะทำงานประสบความสำเร็จได้

บทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์

ในเรื่องบทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ฝึกสอนนี้ วิทยาลัยครุนครสวรรค์ ได้กำหนดบทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกสอนไว้เป็นแนวทางให้ อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการใหม่ ๆ คือ⁶

1. งานทั่วไป อันได้แก่ คานการประสานงานระหว่างบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่องานในโรงเรียนฝึกสอน การควบคุมดูแลความประพฤติและการ เป็นที่ปรึกษาของนักศึกษาฝึกสอน การให้สวัสดิการคานที่พักอาศัย และความเป็นอยู่ การให้บริการความสะดวกแก่นักศึกษาฝึกสอนในคานการเงิน ไปรษณีย์ และการปฐมนิเทศนักศึกษาออกนอกฝึกสอน
2. งานนิเทศการสอน ซึ่งได้แก่การแนะนำให้คำปรึกษานักศึกษาฝึกสอนในคานการสอนและการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน การทำหน้าที่เป็นวิทยากร และเป็นผู้นแนะนำแหล่งความรู้ให้ครูผู้เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน การร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อวางโครงการคานการสอนและการพัฒนาโรงเรียน การจัดสัมมนานักศึกษาฝึกสอน

ประเทิน มหาคันธ⁷ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ไว้ดังนี้คือ

---

⁶วิทยาลัยครุนครสวรรค์, คู่มือการฝึกสอน นครสวรรค์ : แสงศิลป์การพิมพ์, 2516, หน้า 2 - 3.

⁷ประเทิน มหาคันธ, คู่มือการฝึกสอน (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์และปีที่พิมพ์), หน้า 17 - 18.

1. เตรียมให้หนังสือฝึกสอนไต่ถามปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนล่วงหน้า
2. เตรียมให้หนังสือฝึกสอนไต่ถามระบบบริหารของโรงเรียนที่จะไปทำการสอน
3. เตรียมฝึกให้หนังสือฝึกสอนมีบุคลิกภาพที่ดีก่อนไปทำการฝึกงาน
4. วางแผนงานร่วมกับโรงเรียนฝึกสอน
5. ประชุมร่วมกับนิสิตก่อนการฝึกสอน ระหว่างการฝึกสอน และหลังการฝึกสอน
6. วางแผนงานร่วมกับกับอาจารย์พี่เลี้ยง
7. ความคุมและนิเทศการฝึกสอน
8. เป็นผู้นำในการวัดผลการฝึกสอนของนิสิต
9. รับฟังผลการประเมินผลความก้าวหน้าทางการฝึกสอนจากอาจารย์พี่เลี้ยง
10. ให้การแนะนำเป็นพิเศษแก่นิสิตฝึกสอนในกิจกรรมบางอย่าง เช่น การใช้อุปกรณ์การสอน การจัดห้องเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน การวัดผล การควบคุมชั้น การศึกษาได้ เป็นรายบุคคล

วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ได้กำหนดให้มีอาจารย์นิเทศการฝึกสอน 2 ประเภท และให้มีบทบาทหน้าที่ดังนี้คือ⁸

1. อาจารย์นิเทศประจำ คือ อาจารย์นิเทศที่เต็มเวลาซึ่งมีหน้าที่เน้นหนักทางด้าน การดำเนินการฝึกสอน การนิเทศการสอน การควบคุมการปฏิบัติงานและความประพฤติของนักศึกษาฝึกสอน การให้สวัสดิการในความเป็นอยู่ของนักศึกษาฝึกสอน ตลอดจนการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างวิทยาลัยครูกับโรงเรียนฝึกสอน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. อาจารย์นิเทศครั้งคราว ได้แก่อาจารย์นิเทศประจำวิชา มีหน้าที่นิเทศ การสอนประจำวิชาในหมวดของตน นอกจากนั้นยังมีหน้าที่ควบคุมดูแลความประพฤติและ จรรยาบรรณของนักศึกษาฝึกสอนด้วย

⁸วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์, คู่มือฝึกสอน พระนคร : โรงพิมพ์โรงเรียนสตรี เนติศึกษา, 2516, หน้า 1 - 2.

เฮนส์⁹ (Haines) โทกลาวถึงบทบาทของอาจารย์นี้เทศกว่า อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประการด้วยกันคือ

1. บทบาทในด้านประชาสัมพันธ์และเป็นผู้ประสานงาน
2. บทบาทในด้านการนิเทศการสอน
3. บทบาทในฐานะเป็นผู้ร่วมงาน

แมคCreery¹⁰ (McCreery) โทกลาวไว้ว่า นอกจากการไปเยี่ยมเยียนสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอนซึ่งเป็นงานหลักที่ทำอยู่เป็นประจำแล้ว อาจารย์นี้เทศกว่าจะมีบทบาทในอันที่จะช่วยให้การฝึกสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ดังนี้คือ

1. อาจารย์นี้เทศกว่าเป็นผู้นำในการจัดประชุมสัมมนาระหว่างสถาบันฝึกหัดครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน
2. อาจารย์นี้เทศกว่าเป็นผู้ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ในการฝึกสอน
3. อาจารย์นี้เทศกว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์และที่จำเป็น เกี่ยวกับบุคลิกภาพ และประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับมาจากสถาบันแก่ครูพี่เลี้ยง
4. อาจารย์นี้เทศกว่าอาจช่วยนักศึกษาในการเตรียมการสอนและอาจช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนให้ด้วย
5. อาจารย์นี้เทศกว่าอาจให้คำแนะนำแก่ครูพี่เลี้ยงในเรื่องที่เห็นว่ามีความจำเป็น และมีประโยชน์ในการสร้างประสบการณ์ให้แก่ศึกษาฝึกสอน
6. อาจารย์นี้เทศกว่าเป็นผู้พิจารณาประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน

⁹ Allyne Clayton Haines, Guiding the Student Teaching Process in Elementary Education (Chicago : Rand McNally, 1960), pp.37-52.

¹⁰ Gene S. McCreery, Handbook for Student Teaching (Bangkok : Thai American Audio-Visual Service, 1965), pp.26-27.

เกี่ยวกับเรื่องบทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ฝึกสอนนี้ สมาคมการฝึกสอนของสหรัฐอเมริกาได้เสนอบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์การฝึกสอนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติดังนี้คือ¹¹

1. เป็นผู้ช่วยเหลือผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนในการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของนักศึกษาฝึกหัดครู และงานอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น
2. ประมุขที่แนะนำนักศึกษาฝึกสอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนฝึกสอน
3. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างวิทยาลัยและโรงเรียนฝึกสอน
4. ช่วยให้ผู้บุคลากรของโรงเรียนฝึกสอนได้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญา ความมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาของโครงการฝึกหัดครู
5. ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา ความมุ่งหมาย รูปแบบของการดำเนินงาน และเนื้อหาของโครงการของโรงเรียนฝึกสอน
6. ช่วยครูที่เลี้ยงและสมาชิกในคณะนิเทศการสอนให้เข้าใจและสามารถปรับปรุงการปฏิบัติงานนิเทศการสอนให้ดีขึ้น
7. ร่วมกับบุคลากรของวิทยาลัยและโรงเรียนฝึกสอนในการวางแผนจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้แก่นักศึกษาฝึกสอน
8. สังเกตการสอนและให้คำปรึกษานักศึกษาฝึกสอนเพื่อปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น โดยการวิเคราะห์สถานการณ์การเรียนการสอน การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุง
9. ปรึกษารื้อกับครูที่เลี้ยงและบุคคลอื่น ๆ ในวงการอาชีพครู เพื่อวิเคราะห์สมรรถภาพอันพึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกสอน และวางแผนจัดประสบการณ์ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาฝึกสอน เกิดความเข้าใจซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น

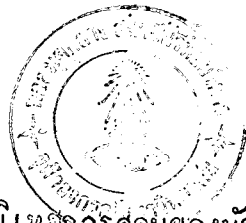
¹¹ Association for Student Teaching, op.cit. pp. 5-6.

10. ให้การปรึกษาหารือแก่นักศึกษาฝึกสอน เกี่ยวกับปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทในการสอน
11. จัดสัมมนาหรือทำการสอนวิชาที่จะจัดขึ้น เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการสอนให้แก่นักศึกษา
12. ร่วมปรึกษาหารือกับบุคลากรของโรงเรียนในเรื่องหลักสูตรการสอน และการบริหารงาน เพื่อได้รับการขอร้อง
13. วิเคราะห์และปรับปรุงทักษะต่าง ๆ ในทางวิชาชีพของตนเอง
14. ร่วมกับบุคลากรของวิทยาลัย และโรงเรียนในการประเมินผลและปรับปรุงโครงการฝึกหัดครู

แทนรุธเธอร์¹² (Tanruther) โลกได้พูดถึงหน้าที่ของอาจารย์นี้เทศกไว้ว่า อาจารย์นี้เทศกมีหน้าที่ควรจะต้องทำดังนี้คือ

1. อาจารย์นี้เทศกมีหน้าที่จะต้องศึกษานักศึกษาในความรับผิดชอบแต่ละคน เพื่อทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักศึกษาฝึกสอน
  2. อาจารย์นี้เทศกมีหน้าที่ช่วยเหลือในการประชุมนี้เทศกนักศึกษาฝึกสอนและครูพี่เลี้ยงให้เข้าใจความมุ่งหมายและการดำเนินงานการฝึกสอน
  3. อาจารย์นี้เทศกจะต้องเข้าใจโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน และต้องสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับครูในโรงเรียนฝึกสอนที่ตนไปปฏิบัติงาน
  4. อาจารย์นี้เทศกมีหน้าที่ให้การปรึกษาหารือแก่นักศึกษาฝึกสอน เป็นรายบุคคล
- จัดการสัมมนา : และจัดประชุมรวบรวมระหว่างครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน

¹² Edgar M. Tanruther, Student Teaching Guide for Elementary Student Teachers and Supervising Teacher (Indiana : Indiana University, Terre Haute, Press, 1970), pp. 27-28.

5. อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่ที่เทศก์การสอนของนักศึกษาฝึกสอนในความรับผิดชอบ โดยการสังเกตการสอน และให้คำปรึกษาหารือให้มากที่สุดที่จะทำให้ นักศึกษาฝึกสอนได้เจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูได้
6. อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่สนับสนุนให้นักศึกษาฝึกสอนได้ประเมินผลตนเอง และช่วยให้เห็นจุดเด่นและจุดอ่อนที่มีผลต่อความสำเร็จของการสอน
7. ช่วยเหลือครูพี่เลี้ยงในการช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนได้รับประสบการณ์จากแนวทางการปฏิบัติและทฤษฎีทางการศึกษา
8. อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาทางการสอน หรือมีความสนใจพิเศษโดยเป็นผู้ให้ความรู้หรือคำแนะนำอย่างเต็มที่เมื่อได้รับการขอร้อง
9. อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่รวบรวมและแปลข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอนในความรับผิดชอบ เพื่อทำการประเมินผลและรายงานผลการประเมินผลให้ผู้อำนวยการฝึกสอนระดับประถมศึกษาทราบ
10. อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่ทำใบบุคลากรต่าง ๆ ในโครงการฝึกสอนมีทัศนคติอันดีต่อการสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันฉันมิตร
11. อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่ทำให้การฝึกสอนซึ่งเป็นวิธีการแห่งปัญญาอันมีการศึกษาคนควา การประเมินผล การศึกษา และการปฏิบัติ ออกมาเป็นประสบการณ์ตรงซึ่งเหมาะกับผู้ที่จะได้รับประสบการณ์เหล่านั้นเป็นครั้งแรก
12. อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่ให้ความร่วมมือและช่วยหาผู้นำให้องค์การทางวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกสอน

เคอร์ติส¹³(Curtis) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์นิเทศก์การฝึกสอนไว้ว่า ควรจะมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

13

Dwight K. Curtis, et.al., Achieving Quality in Off-campus Professional Laboratory Experiences (Iowa : Iowa Teacher College Press, 1963), pp. 29-30.

1. จัดประชุมผู้บริหาร อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ก่อนที่จะส่งนักศึกษา
ออกทำการฝึกสอน เพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะและความมุ่งหมายของโครงการฝึกสอน
2. ให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือครูที่จะมาทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงและช่วยมอบ
หมายงานต่าง ๆ ให้นักศึกษาฝึกสอนปฏิบัติ
3. จัดให้มีการประชุมสัมมนา ปฐมนิเทศนักศึกษาที่จะออกฝึกสอนให้ทราบเกี่ยวกับ
บทบาท ภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบของนักศึกษาฝึกสอนในระหว่างการฝึกสอน
4. เป็นผู้อยู่คอยกระตุ้นให้มีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ที่ทำหน้าที่
ทางด้านการให้ความรู้ และผู้ดำเนินการฝึกสอนโดยมีนักศึกษาฝึกสอนเป็นศูนย์กลาง
5. ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนทำการทบทวนปรัชญาและความรับผิดชอบของโรงเรียน
ฝึกสอน เพื่อให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทราบ
6. ออกเยี่ยมเยียนนักศึกษาฝึกสอน สังเกตการสอน ประชุมร่วมกับครูพี่เลี้ยง
และนักศึกษาฝึกสอนใหม่ ๆ เพื่อตรวจสอบดูความก้าวหน้าของนักศึกษาฝึกสอนได้
7. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกสอนได้เจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครู
8. เป็นผู้แนะนำแหล่งวัสดุอุปกรณ์และวรรณกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพครูให้แก่ครู
พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน
9. ช่วยเหลือและร่วมมือกับครูพี่เลี้ยงในการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน
10. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักศึกษาฝึกสอนให้แก่แผนกแนะแนวและหน่วย
งานที่รับผิดชอบครูเขาทำงาน
11. ช่วยเหลือหรือร่วมมือในการประเมินผลโครงการฝึกสอน รวมถึงการบรรจุครู
และการติดตามผลการปฏิบัติงานของครูที่เขาไปประจำการอยู่แล้วด้วย
12. วางแผนจัดกิจกรรมสำหรับครูประจำการ ให้ครูพี่เลี้ยง ครูใหญ่ และบุคลากร
จากวิทยาลัยครูได้ปฏิบัติร่วมกับโครงการฝึกสอน
13. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของโรงเรียนฝึกสอนเมื่อได้รับการขอร้อง
14. ทำการศึกษานักศึกษาฝึกสอนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ทราบทั้งด้านข้อมูลส่วนตัว
และด้านพื้นฐานความรู้ทางวิชาชีพครู

15. มีหน้าที่ช่วยไ้ครูในโรงเรียนฝึกสอนได้พัฒนาความสามารถในการนิเทศ
นักศึกษาฝึกสอน

มหาวิทยาลัยอินดีแอนาสเตท แห่งสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดบทบาทของอาจารย์
นิเทศก์ในโครงการฝึกสอนระดับประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยไว้ 5 ประการคือ¹⁴

1. บทบาทในการเยี่ยมเยียน อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่ไปเยี่ยมเยียนนักศึกษา
ฝึกสอนเป็นประจำ และควรสังเกตการสอนของนักศึกษาแต่ละคนหลาย ๆ ครั้ง นอกจาก
นั้นยังควรได้พบปะปรึกษาหารือกับครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนทั้งแบบบุคคลต่อบุคคล และ
แบบปรึกษาหารือรวมกับ 3 ฝ่ายด้วย

2. บทบาทในความสัมพันธ์และการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์
นิเทศก์มีหน้าที่ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษาฝึกสอน ต้องทำให้นักศึกษาฝึกสอนเห็นว่า
อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือมากกว่าคอยวิพากษ์วิจารณ์อาจารย์นิเทศก์ควรจะ
รู้จักนักศึกษาฝึกสอนแต่ละคนเป็นอย่างดี และควรพบปะปรึกษาหารือกับนักศึกษาฝึกสอนแต่ละ
คนอยู่เสมอ นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์ยังต้องให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นักศึกษาฝึก-
สอนต้องปฏิบัติ ตลอดจนช่วยในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนจากมหาวิทยาลัย และช่วย
ให้นักศึกษาสามารถประเมินผลตนเอง เพื่อหาทางปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้ด้วย

3. บทบาทในการให้ความช่วยเหลือแก่ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ควรจะได้
พบปะหรือจัดสัมมนาครูพี่เลี้ยง เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องความมุ่งหมายของการฝึกสอน
อภิปรายถึงปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผลการสอนของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์
นิเทศก์ควรแนะนำหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวกับการนิเทศการสอนให้ครูพี่เลี้ยงและอาจจะสนับ-
สุนุนให้เขาร่วมในการประชุมสัมมนาที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ครูพี่เลี้ยงโดยตรง

4. บทบาทในด้านการศึกษาค้นคว้าและเป็นผู้ประสานงาน อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างมหาวิทยาลัยและบุคลากรของโรงเรียนฝึกสอน โดยการศึกษาค้นคว้าอย่างเปิดเผย เห็นความสำคัญของบุคลากรอื่น ๆ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรในเรื่องการฝึกสอนอยู่เสมอ

5. บทบาทในการดำเนินการสัมมนานักศึกษาในศูนย์การฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่ดำเนินการสัมมนาด้วยตนเองหรือร่วมกับอาจารย์อื่น ๆ รวมทั้งการจัดหาวิทยากรและเอกสาร ตำรา มาให้ความรู้แก่นักศึกษา ตลอดจนการแจ้งเรื่องที่นักศึกษาฝึกสอนได้อภิปรายให้ครูพี่เลี้ยงได้ทราบด้วย

ในปี พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) นิคลาส¹⁵ (Nicklas) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในด้านการนิเทศการสอนที่เป็นที่ยอมรับของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนในมลรัฐต่าง ๆ 5 รัฐของสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ตอบ ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนเห็นด้วยกับวิธีการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ โดยการปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม การสาธิตการสอนและการให้ความรู้ และช่วยเหลือเป็นพิเศษเกี่ยวกับหน้าที่พิเศษของนักศึกษาฝึกสอน

2. อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนไม่เห็นด้วยกับการที่อาจารย์นิเทศก์เข้าไปสอดแทรกในขณะที่นักศึกษาทำการสอน การช่วยเหลือนักเรียนนอกชั้นเรียน การออกคำสั่ง และการสรุปผลเสียเองโดยไม่ปล่อยให้นักศึกษาได้ออกความคิดสรุปเอาเอง

3. การปรึกษาหารือกันเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการนิเทศที่เป็นที่นิยมที่สุด

15

Merril S. Micklas, "A Comparative Study of Critical Incidents to Determine Recommended Techniques for Supervisors of Student Teachers", Dissertation Abstracts Vol.10, No.11, (May, 1960), p.4342-A.

ขอเสนอแนะ

1. วิธีการนิเทศโดยการปรึกษากันเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม การสาธิตการสอน การให้ความรู้และให้การช่วยเหลือเป็นพิเศษ และการยกย่องชมเชย เป็นวิธีการนิเทศที่ควรทำ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เหมาะสมด้วย
2. อาจารย์นิเทศก์ควรจะได้วิเคราะห์การเข้าไปสอดแทรกในขณะที่นักศึกษา กำลังทำการสอน การช่วยเหลือนักเรียนนอกชั้นเรียน การออกคำสั่ง และการสรุปเสียเอง และควรใช้วิธีการเหล่านี้อย่างระมัดระวัง ถ้าจำเป็นต้องใช้
3. ควรจะมีการวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง เทคนิคในการนิเทศการสอนของครูที่ได้ยังคงอยู่ คอมาในปี พ.ศ. 2507 (ค.ศ. 1964) เพ็ทตี¹⁶ (Petty) ได้ทำการวิจัย เรื่อง บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกสอนของมหาวิทยาลัยโอเรกอน โดยส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้
  1. มหาวิทยาลัยควรตั้งกรรมการซึ่งประกอบด้วย ครูในโรงเรียนฝึกสอน และบุคลากรจากมหาวิทยาลัย เพื่อตรวจสอบถึงจุดมุ่งหมายของโครงการฝึกสอน และทำการประเมินผลโครงการฝึกสอน
  2. อาจารย์ที่มีความสามารถในภาษาต่างประเทศ ควรจะไปทำหน้าที่นิเทศการสอนนิสิตที่ทำการสอนภาษาต่างประเทศ
  3. อาจารย์นิเทศก์ควรมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการสัมมนาแก่นิสิตฝึกสอนที่เดินทางไปสังเกตการสอน
  4. ควรจะกำหนดไว้ว่า อาจารย์นิเทศก์ควรไปเยี่ยมเยี่ยมนิสิตฝึกสอนที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างน้อยครั้ง โดยกำหนดไว้ในนโยบายของมหาวิทยาลัย

---

¹⁶ Rodney William Petty, "The Role of the University Supervisor in the Student Teaching Program at the University of Oregon", Dissertation Abstracts Vol.25, No.10, (April, 1965), pp. 5769-5770.

ในปี พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) ซีสบอร์ท 17 (Cheesebrough)

ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาหาประสิทธิภาพของอาจารย์นิเทศก์ในการปฏิบัติงานโครงการฝึกสอน เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ผู้บริหารโครงการฝึกสอนและเป็นส่วนประกอบในการเลือกสรรนิเทศก์ในโครงการฝึกสอน ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์นิเทศก์ได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นผู้ที่ให้คำยกย่องสนับสนุน และกระตุ้นความสนใจเมื่อได้เสนอการประเมินผลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอน
2. อาจารย์นิเทศก์ได้รับการคาดหวังว่า จะเป็นผู้ที่ชักจูงวิธีในการการวัดผลที่ช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนสามารถวัดผลได้ด้วยตนเอง
3. นักศึกษาฝึกสอนต้องการขอเสนอแนะจากอาจารย์นิเทศก์ในเรื่องการปรับปรุงการสอน การควบคุมชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู
4. นักศึกษาฝึกสอนบางส่วนตั้งข้อสังเกตว่า การวิจารณ์ลักษณะส่วนตัวบางอย่างจะเป็นสิ่งที่ขัดขวางต่อการพัฒนาการควานวิสัยของตน
5. อาจารย์นิเทศก์ได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดี
6. อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนคาดหวังว่าอาจารย์นิเทศก์จะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรต่าง ๆ ที่รวมในโครงการฝึกสอน
7. อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงควรมีการติดต่อและให้ความร่วมมือกันให้มาก
8. อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนคาดหวังว่า อาจารย์นิเทศก์ควรจะสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอนให้มากพอที่จะนำไปประกอบการตัดสินใจในการวัดผลขั้นสุดท้าย

17

Dean Lewis Cheesebrough, "Effective and Ineffective Behaviors of the College Supervisor as Perceived by Elementary Student Teachers and Cooperating Teachers", Dissertation Abstracts Vol.32, No.5, (November, 1971), p. 2335-A.

ต่อมาในปี พ.ศ.2516 (ค.ศ.1973) แอชบี¹⁸ (Ashby) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ตามความคาดหวังของครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์ โดยส่งแบบสอบถามและสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอนในโครงการ Fordham Preservice Teacher Education ที่นิวยอร์ก ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ความเห็นของประชากรส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะสอดคล้องกันมากกว่าจะขัดแย้งกัน

2. อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีความเห็นตรงกันว่า อาจารย์นิเทศก์ควรตรวจบันทึกการสอนประจำวันของนักศึกษาฝึกสอน แต่นักศึกษาฝึกสอนไม่เห็นด้วย อาจารย์นิเทศก์เห็นว่าควรใช้เทปโทรทัศน์ในการประเมินผลการฝึกสอน แต่นักศึกษาไม่เห็นด้วย

3. ประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรได้นิเทศนักศึกษาฝึกสอนแต่ละคนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และไม่เห็นด้วยที่จะให้อาจารย์นิเทศก์ทำการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนแต่ละคน เกือบละ 2 ครั้ง หรือ 3 - 5 ครั้ง ตลอดจนการฝึกสอนในการสัมภาษณ์พบว่า การไปนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์มีความสำคัญต่อการฝึกสอนของนักศึกษา สรุปได้ว่าประชากรทั้งหมดมีความต้องการให้อาจารย์นิเทศก์ไปนิเทศนักศึกษาฝึกสอนคนละ 1 ครั้งต่อ 1 สัปดาห์ และไม่ต้องการไหลดจำนวนครั้งของการไปนิเทศลงไปกว่านี้อีก

และในปีเดียวกันนี้ ไฮเทรค¹⁹ (Hytrek) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยตามความเห็นของครูพี่เลี้ยง โดยใช้แบบ

¹⁸ Mary Claire Ashby, "The Role of the College Supervisor: Expectation of Cooperating Teachers, Student Teachers, and College Supervisors", Dissertation Abstracts Vol.34, No.5, (November, 1973), p. 2428-A.

¹⁹ Anthony John Hytrek, "The Role of the College/University Consultant as Perceived by Cooperating Teacher", Dissertation Abstracts Vol.34, No.5, (November, 1973), p.2439-A.

สอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ใช้ถามครูพี่เลี้ยงในโครงการฝึกสอนของมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยใน 6 รัฐของสหรัฐอเมริกา ซึ่งผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยควรทำหน้าที่ด้านการบริหารการฝึกสอน การประสานงาน ส่วนบทบาทที่ครูพี่เลี้ยง เห็นควยเป็นส่วนมากได้แก่ การพบปะกับนักศึกษาฝึกสอนและครูพี่เลี้ยง เป็นประจำ
2. ครูพี่เลี้ยงมีความเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ควรให้ความช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนในด้านเนื้อหาวิชาควยเช่น เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือในด้านวิธีสอน
3. อาจารย์นิเทศก์ควรให้ความยุติธรรมในการประเมินผลการฝึกสอน โดยให้ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนมีส่วนร่วมควย
4. การประเมินผลการฝึกสอน ควรทำโดยผู้มีส่วนร่วมในการฝึกสอนทั้งหมด
5. อาจารย์นิเทศก์ควรได้รับการฝึกฝนมาทางด้านการนิเทศการศึกษา
6. อาจารย์นิเทศก์ควรไปเยี่ยมเยียนนักศึกษาฝึกสอนทุก ๆ 2 สัปดาห์ และควยแจ้งให้ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนทราบล่วงหน้าควย

ข้อเสนอแนะ

1. ครูพี่เลี้ยง เป็นผู้ที่มีบทบาทภาระหน้าที่ในการฝึกสอนกว้างขวางขึ้นมาก ดังนั้น อาจารย์นิเทศก์ควรจะได้พยายามสอดส่องดูอยู่เสมอว่า ครูพี่เลี้ยงคาดหวังอะไรจากอาจารย์นิเทศก์บ้าง
2. อาจารย์นิเทศก์ควรคำนึงถึงหน้าที่ด้านการบริหารมากกว่าหน้าที่ทางด้านการนิเทศการสอนโดยตรง หน้าที่ด้านการบริหารที่กล่าวนี้เช่น การประชุมนิเทศศึกษาศึกษาฝึกสอน และครูพี่เลี้ยง การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย
3. อาจารย์นิเทศก์ควรไปนิเทศนักศึกษาฝึกสอนบ่อย ๆ และควยมีการประชุมปรึกษาร่วมกัน 3 ฝ่าย
4. อาจารย์นิเทศก์ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการสอนในโรงเรียนมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี และควยได้รับการฝึกฝนในด้านการนิเทศการฝึกสอนมาแล้วโดยเฉพาะ

ในปีเดียวกันนี้คือ ปี พ.ศ. 2516 (ค.ศ. 1973) สตรีงเฟลโลว์²⁰
(Stringfellow) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของอาจารย์นิเทศฝึกสอนระดับ
มัธยมศึกษาของมหาวิทยาลัยอลาบามา โดยการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและใช้แบบ
สอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทความรับผิดชอบที่สำคัญทั้งในด้านการนิเทศการสอน
ที่โรงเรียนฝึกสอน และการสัมมนานักศึกษาฝึกสอน
2. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์นั้น ไม่นั่นนอนตายตัวเสมอไป แต่จะเปลี่ยนแปลง
ไปตามลักษณะของโครงการฝึกสอน
3. การฝึกสอนในห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัย อาจช่วยลดระยะเวลาทำการ
ฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอนลงไปได้ และในทางกลับกันการขยายระยะเวลาฝึกสอนใน
โรงเรียนออกไป อาจช่วยลดระยะเวลาการฝึกสอนในห้องปฏิบัติการลงไปได้

มีข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้คือ สถาบันฝึกหัดครูและโรงเรียนควรรวม
มือกันในการดำเนินการฝึกสอนต่อไป และควรจะมีการวิจัยดูว่า ควรจะรวมมือกันในขอบ
ข่ายใด

บทบาทของอาจารย์นิเทศก์และโครงการฝึกสอนโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว มีความ
คล้ายคลึงกันทุก ๆ สถาบัน มีข้อสังเกตอยู่ประการหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยอลาบามาเป็น
สถาบันที่ใช้ประสบการณ์ฝึกสอนในห้องปฏิบัติการ เช่น การสอนแบบจุลภาค การใช้เทป
โทรทัศน์ในการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนมากกว่าสถาบันอื่น ๆ

---

²⁰ Denver Clarence Stringfellow Jr., "The Role of the
University of Alabama Supervision of Secondary Student Teaching",
Dissertation Abstracts Vol.34, No.10, (April, 1974),
pp. 6056-6057-A.

และในปีเดียวกันนี้อีกเช่นกัน คุณเคอ²¹ (Kunde) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
 บทบาทของอาจารย์นิเทศก์จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโครงการฝึกสอน
 อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน เพื่อศึกษาว่าประชากรเห็นว่าอาจารย์
 นิเทศก์ที่พบเห็นแสดงบทบาทอย่างไร และอาจารย์นิเทศก์ตามอุดมคติของตนควรจะมีบทบาท
 อย่างไร ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรดังกล่าว ซึ่งมีผู้อำนวยการ
 โครงการฝึกสอน 30 คน อาจารย์นิเทศก์ 60 คน ครูพี่เลี้ยง 73 คน และนักศึกษา
 ฝึกสอน 152 คน ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้คือ

ประชากรทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกันในเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ที่กำลัง
 ปฏิบัติอยู่ในขณะนั้น

ผู้อำนวยการ ฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องบทบาทของ
 อาจารย์นิเทศก์ในอุดมคติ ส่วนอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอนมีความเห็นใน
 เรื่องนี้ไม่แตกต่างกัน

บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ที่ปฏิบัติอยู่จริง และบทบาทในอุดมคติตามความเห็น
 ของประชากรทั้งหมดมีความแตกต่างกัน

โครงสร้างและการดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกสอน

สองสี ชูทิงค์ และ สวัสดิ์ สุคนธรังษี²² กล่าวว่า โครงการฝึกสอนที่ดี
 จะสร้างความสำเร็จในการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนและจะเป็นกรณีในการคาดคะเน

²¹Dorothea June Kunde, "The Role of the College Supervisor: An Analysis of the Perceptions Held by Directors of Student Teaching, College Supervisors, Cooperating Teachers, and Student Teachers," Dissertation Abstracts Vol.34, No.3, (September, 1973), p.1162-A.

²²สองสี ชูทิงค์ และ สวัสดิ์ สุคนธรังษี, "การนิเทศการฝึกสอน", วิทยาจารย์ ปีที่ 61, ฉบับที่ 7, (กันยายน, 2505), หน้า 550-552.

ความสำเร็จในการสอนจริง ๆ ควรจะต้องมีคุณภาพอย่างน้อย 4 ประการคือ

ประการแรก การวางแผนการฝึกสอนต้องให้สอดคล้องกับการฝึกหัดครูของประเทศ

ประการที่สอง โครงการฝึกสอนที่ดีต้องมีภาควิชาเตรียมนักเรียนครูให้พร้อมก่อนออกไปฝึกสอน

ประการที่สาม โครงการฝึกสอนที่ดีต้องมีความสัมพันธ์กับการฝึกหัดครูชนบท เพราะครูส่วนใหญ่ต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่ในชนบท

ประการที่สี่ โครงการฝึกสอนที่ดีต้องมีแผนการนิเทศที่ดี ครูมีรายละเอียดในการดำเนินงาน และมีการติดตามประเมินผลงาน ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรในการฝึกสอนได้ประเมินผลตนเองด้วย สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่โครงการฝึกสอนที่ดีควรมีคือ การติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ

พัส หันนาคินทร์²³ ได้กล่าวถึงการจัดโครงการฝึกสอนที่ดีไว้ว่า ควรจะไต่ระดับถึงลักษณะต่อไปนี้คือ

1. จะต้องวางจุดประสงค์ของการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัด แดงออกโดยชัดเจน มีนโยบายที่แน่นอนที่จะให้ครูร่วมงานทุกคน เข้าใจได้ตรงกันทั้งหลักการและวิธีการ
2. จะต้องมีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิเทศการฝึกสอนไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการขัดแย้งและการทำงานโดยไร้เหตุ
3. ก่อนจะออกทำการฝึกสอน นิเทศควรจะได้รับทราบเตรียมตัวเบื้องต้นที่จะออกไปฝึกสอนก่อน เช่น รับทราบถึงสภาพความเป็นไปของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน หลักเกณฑ์ในการให้คะแนนการสอน เป็นต้น

²³พัส หันนาคินทร์, "ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันฝึกหัดครู", วิทยานิพนธ์เพื่อเลื่อนตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2511, หน้า 57 - 58.

4. ควรจะมีวิธีทราบว่ามีนิสิตที่จะส่งออกไปฝึกสอนนั้น มีความพร้อมที่จะออกไปฝึกสอนใดหรือยัง บางที่อาจจะต้องมีการตรวจสอบบุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางอารมณ์ ก่อนที่จะออกไปทำการฝึกสอนรวมทั้งความแน่นอนทางวิชาการด้วย

5. ระยะเวลาสำหรับฝึกสอนควรจะนานพอสมควรที่จะช่วยให้ นิสิตเข้าใจวิธีปฏิบัติที่ค่อนข้างดี ทั้งรายตัวและเป็นชั้น วิธีปฏิบัติตัวต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และผู้ปกครอง โดยมีเวลาทำการสอนไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

6. โปรแกรมการฝึกสอน ควรจะมีทางให้นิสิตได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นคานการสอนหรือไม่ก็ตาม

7. กฎเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการฝึกสอนควรจะเป็นช่องทางให้นิสิตได้ใช้ความคิดริเริ่ม ความเป็นอิสระในการคิด และมีความกล้าที่จะลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสอนด้วยตนเอง

ในด้านการจัดรูปแบบของหน่วยงานการฝึกสอนนั้น ที่ประชุมสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบททั่วประเทศ ซึ่งจัดขึ้นที่วิทยาลัยครูลำปาง²⁴ ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อกรมการฝึกหัดครูว่า วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครูควรจะมีโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการเด็กเล็ก โครงการบริหารการศึกษา เป็นต้น ให้เป็นโครงการเดียวกัน รวมเรียกว่า งานฝึกสอนของวิทยาลัย เนื่องจากว่าโครงการทั้งหลายเหล่านั้นล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับการฝึกสอนทั้งสิ้น และควรให้ผู้อำนวยการเป็นผู้นำที่รับผิดชอบงานนี้โดยตรง

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้เสนอรูปแบบของการจัดหน่วยงานการฝึกสอนไว้ดังนี้คือ หน่วยงานการฝึกสอนควรประกอบด้วย

1. ฝ่ายเตรียมการฝึกสอน
2. ฝ่ายนิเทศการสอน ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น

- ก. การนิเทศการสอนในเมือง
  - ข. การนิเทศการสอนในชนบท
  - ค. การนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กก่อนเกณฑ์บังคับเรียน
3. ฝ่ายธุรการ ซึ่งดำเนินงานเกี่ยวกับ การสารบรรณ การเงิน พัสดุ ยานพาหนะ ฯลฯ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2507 ไพบูลย์ วงษ์ประพันธ์²⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาโครงการฝึกสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2507 โดยใช้แบบสอบถามถามความเห็นจากอาจารย์นิเทศก์ และนิสิตฝึกสอน ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

ก. คำนวณวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน นิสิตส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ทุกข้อ โดยเฉพาะในข้อที่กล่าวถึงการให้นิสิตได้มีโอกาสวางแผนหน่วยงานและทำแผนการสอนประจำวัน และในข้อที่กล่าวว่า เพื่อเป็นแนวทางให้นิสิตมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล และได้ปรับปรุงการสอนให้เหมาะสม

ข. คำนวณคุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรมการฝึกสอน นิสิตเห็นว่ากิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการสอนและตรวจกระดาษสอบ ส่วนอาจารย์นิเทศก์เห็นว่า กิจกรรมที่มีประโยชน์คือการทำแผนที่นั่งและการร่วมในการประชุมของโรงเรียน

ค. คำนวณการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกสอน นิสิตฝึกสอนมีความเห็นว่าตนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการฝึกสอน โดยเฉพาะในด้านการวางแผนหน่วยงาน หรือทำบันทึกงานสอนประจำวัน และความปรารถนาที่จะออกงานทางวิชาการและทางอาชีพ สำหรับอาจารย์นิเทศก์มีความเห็นว่า นิสิตใ้รู้ถึงความรับผิดชอบในอันที่จะดำเนินตามนโยบายของฝ่ายบริหาร สามารถวางแผนหน่วยงานและทำโน้ตการสอนได้เป็นอย่างดี

²⁵ไพบูลย์ วงษ์ประพันธ์, "การศึกษาโครงการฝึกสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2507", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506, 90 หน้า.

ผู้วิจัยได้เสนอขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. คณะหรือสถาบันการฝึกหัดครูควรชี้แจงให้ทางโรงเรียนฝึกสอนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน
2. นโยบายการฝึกสอนของคณะ ควรให้สอดคล้องกับนโยบายการรับนิสิตฝึกสอนของโรงเรียน
3. การวางวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน ควรได้รับความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกสอน เช่น นิสิตฝึกสอน อาจารย์ช่วยฝึกสอน และ อาจารย์ของสถาบันฝึกหัดครู
4. ก่อนที่จะออกไปฝึกสอน ควรให้นิสิตมีโอกาสรู้จักมักคุ้นกับโรงเรียนในฐานะที่จะเป็นครูโดย
  - ก. เปิดโอกาสให้นิสิตได้สังเกตกิจกรรมภายในห้องเรียน
  - ข. ให้ใคร่มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ครู
5. ในการทำบันทึกการสอนแต่ละสาขาวิชาควรจะได้ตกลงกันให้เป็นที่แน่นอนว่าจะให้นิสิตทำแบบไหน อย่างไร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ละออ การุณยวนิช²⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการฝึกสอนของนิสิตสาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร โดยวิธีแบบสอบถาม ถาถามนิสิตฝึกสอน 347 คน อาจารย์นิเทศทั่วไป 18 คน อาจารย์นิเทศวิชาเฉพาะ 13 คน ซึ่งทำหน้าที่นิเทศการสอนในปีการศึกษา 2511 ผลของการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฝึกสอนพอสรุปได้ดังนี้

อาจารย์นิเทศเสนอความคิดเห็นว่า

---

²⁶ละออ การุณยวนิช, "สภาพการฝึกสอนของนิสิตสาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร", วิทยานิพนธ์, 2512, 96 หน้า.

1. ควรให้มีการหมุนเวียนอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป ไปนิเทศการสอนหลาย ๆ โรงเรียน และอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปควรประจำอยู่ที่โรงเรียนตลอดเวลา
2. ควรจัดสัมมนาฝึกสอนก่อนทำการฝึกสอน และระหว่างทำการฝึกสอน
3. ควรดำเนินการประเมินผลให้ต่อเนื่องและร่วมมือกันทุกฝ่าย
4. อาจารย์นิเทศก์แต่ละโรงเรียนควรมีมาตรฐานความเอาใจใส่ดูแลนิสิตอย่างใกล้ชิดในเรื่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

สำหรับงานวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ดิกซัน²⁷ (Dixon) ได้ทำการวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) ในหัวข้อเรื่อง "โครงสร้างและการบริหารงานโครงการฝึกสอนในการฝึกหัดครูระดับประถมศึกษาของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในรัฐหลุยเซียนา" โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์รวบรวม ข้อมูลจากผู้อำนวยการโครงการฝึกสอน จำนวน 20 คน ในสถาบันฝึกหัดครู 20 สถาบัน ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. สถาบันทุกแห่งกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัด
2. สถาบันฝึกหัดครู 12 ใน 20 แห่งดำเนินการฝึกสอนดังนี้คือ
  - ก. ปฐมนิเทศ
  - ข. ปฏิบัติการสอน
  - ค. การสอนหลังการฝึกสอน (post-teaching)
3. จำนวนหน่วยกิตที่ให้ในการฝึกสอน มีตั้งแต่ 6 - 12 หน่วยกิต
4. ทุก ๆ สถาบันกำหนดให้นักศึกษาออกทำการฝึกสอนในปีสุดท้ายของการศึกษา
5. ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการฝึกสอนที่เหมาะสม

27

Norman Roosevelt Dixon, "The Structure and Administration of Student Teaching in the Preparation of Elementary School Teachers in the Colleges and Universities in Louisiana", Dissertation Abstracts Vol.31, No.31, (May, 1971), p.5901-A.

6. ทุกสถาบันให้ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนและครูพี่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการฝึกสอน

7. สถาบันส่วนมากให้เจ้าหน้าที่โครงการฝึกสอน บุคลากรของโรงเรียนฝึกสอน และนักศึกษาฝึกสอนมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการฝึกสอน

ในปีต่อมาคือปี พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) วอลเธอร์²⁸ (Walther) ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจโครงสร้างและการบริหารโครงการฝึกสอนในสถาบันฝึกหัดครู 23 แห่งที่เป็นลูเธอรัน และเพื่อประเมินผลการดำเนินงานการฝึกสอนโดยใช้เกณฑ์ที่สร้างขึ้น โดยเฉพาะ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามถามผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนของสถาบันทั้ง 23 แห่ง ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. โครงสร้างและการบริหารโครงการฝึกสอนของสถาบันทั้ง 23 แห่ง มีความแตกต่างกัน
  2. ไม่ปรากฏว่ามีสถาบันใดทำการค้นคว้าทดลองหาแนวทางใหม่ ๆ ในการดำเนินงานการฝึกสอน
  3. โดยทั่วไปแล้ว ผู้อำนวยการโครงการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงของสถาบันดังกล่าว มีคุณสมบัติพอที่จะทำให้การฝึกสอนประสบความสำเร็จได้
- ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้คือ
1. อาจารย์นิเทศก์ควรมีความรับผิดชอบในการมอบหมายงานให้นักศึกษาฝึกสอนปฏิบัติ และควรมีส่วนร่วมในการบริหารงานโครงการฝึกสอนมากขึ้น
  2. ควรมีการพิจารณาหาทางเตรียมการฝึกสอนในห้องปฏิบัติการโดยให้นักศึกษาได้ฝึกสอนกับนักเรียนจริง ๆ

28

Paul Gerhardt Walther, "A Study of the Organization and Administration of Student Teaching Programs in Twenty-Three Lutheran Institutions in the United States", Dissertation Abstracts Vol.32, No.1, (July, 1971), p. 294-A.

3. ควรจะมีการประชุมสัมมนาครูพี่เลี้ยงในแต่ละภาคการฝึกสอน หรือในกรณีที่มีความจำเป็นโดยเฉพาะ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1973) มิลเลอร์²⁹ (Miller) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์องค์การและการบริหารงานการฝึกสอนในระดับมัธยมศึกษาของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย 7 แห่ง ในมลรัฐเคนตักกี" โดยใช้การค้นคว้าหาข้อมูลจากกรมศึกษาธิการของรัฐ และใช้แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโครงการฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครู 7 แห่งในมลรัฐเคนตักกี ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. พบว่า มีการจัดรูปแบบของโครงการฝึกสอนอยู่ 5 แบบ ในจำนวนสถาบัน 7 แห่ง ส่วนใหญ่ใช้ระบบ 8 - 8 คือให้นักศึกษาฝึกสอนในมหาวิทยาลัย 8 สัปดาห์และให้ฝึกสอนในโรงเรียนฝึกสอนอีก 8 สัปดาห์
2. ครูพี่เลี้ยงแต่ละคนรับผิดชอบนักศึกษาฝึกสอน 1 คน ตลอดภาคการฝึกสอน
3. นักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่จะออกฝึกสอนในภาคเรียนสุดท้ายของปีสุดท้ายของการศึกษา
4. สถาบันทั้ง 7 แห่งจ่ายเงินสมนาคุณให้แก่ครูพี่เลี้ยงเป็นจำนวนแตกต่างกัน และบางแห่งจ่ายเงินให้โรงเรียนฝึกสอนด้วย
5. ทุกสถาบันมีการกำหนดตารางไว้ให้อาจารย์นิเทศก์ไปเยี่ยมและสังเกตการสอนนักศึกษาฝึกสอน
6. สถาบันบางแห่ง เรียกเก็บเงินค่าฝึกสอนจากนักศึกษา

²⁹ Rodney Don Miller, "An Analysis of the Organization and Administration of Secondary Student Teaching Practice in the Seven State Colleges and Universities of Kentucky", Dissertation Abstracts Vol.33, No.11, (May, 1973), p. 6620-A.

7. สถาบันทุกแห่งให้ครูที่เลี้ยงมีส่วนในการประเมินผลความก้าวหน้าของนักศึกษาฝึกสอน

8. มีสถาบัน 5 แห่งประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนเป็นตัวอักษร (grade) และอีก 2 แห่งใช้ระบบตัดสินว่า ผ่าน หรือ ไม่ผ่าน

9. สถาบันทั้ง 7 แห่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกครูที่จะมาเป็นครูที่เลี้ยงอยู่ 10 ข้อ และพบว่าหากครูที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาเป็นครูที่เลี้ยงได้ยาก

10. สถาบันทั้ง 7 แห่งใช้โรงเรียนของรัฐบาลเป็นโรงเรียนฝึกสอน และมีบางแห่งใช้โรงเรียนราษฎร์ เป็นโรงเรียนฝึกสอนด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 (ค.ศ. 1974) จูมา กุล³⁰ (Juma Gul) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาหาวิธีปรับปรุงการฝึกสอนที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศอัฟกานิสถาน และเพื่อหาทางสร้างโครงการฝึกสอนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับประเทศนี้ขึ้นใหม่ โดยส่งแบบสอบถามไปยังวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยที่คัดเลือกสุ่ม เป็นตัวอย่าง 83 แห่งใน 26 ประเทศ ใน 5 ทวีปด้วยกัน ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. จากการวิจัยพบว่า การวางแผนจัดประสบการณ์ฝึกสอนร่วมกันระหว่างนักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์นี้เทศกมีความสำคัญอย่างยิ่งในการฝึกสอนนักศึกษาฝึกสอน

2. การฝึกสอนในห้องเรียนภายใต้การนิเทศของอาจารย์นี้เทศก เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในการฝึกสอน

3. การให้นักศึกษาฝึกสอนได้รวมกิจกรรมพิเศษนอกห้องเรียน เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อการฝึกฝนนักศึกษาฝึกสอน

4. การวางแผนจัดประสบการณ์การฝึกสอนร่วมกันระหว่างครูที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนมีความสำคัญยิ่ง

---

³⁰Bandawal, Juma Gul, " A Proposed Student Teaching Program for Teacher Training Institutions in Afghanistan", Dissertation Abstracts Vol.35, No.6, (December, 1974), p.3555-A.

5. ครูพี่เลี้ยง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน
6. ควรจัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 1 ชั้นเรียน

องค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอน

เกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบที่ส่งเสริมการนิเทศการฝึกสอนนี้ ยังไม่ปรากฏว่ามีขอเขียนหรืองานวิจัยที่กล่าวถึงเรื่องนี้โดยตรง ส่วนใหญ่จะสอดแทรกอยู่ในเรื่องของการจัดดำเนินการฝึกสอน ปัญหาในการดำเนินการฝึกสอน องค์ประกอบที่กล่าวถึงนี้หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้การนิเทศการฝึกสอนเป็นไปได้สะดวกและช่วยให้บรรลุความมุ่งหมายได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นการช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมที่จะออกทำการสอนทำให้การนิเทศฝึกสอนมีปัญหาน้อยลง หรืออาจจะเป็นการอำนวยความสะดวกหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ของวิทยาลัยครูในคานทาง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการนิเทศการฝึกสอนซึ่งอยู่นอกเหนือไปจากอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของแผนกฝึกสอน

อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวคือ งานวิจัยของ สุขุมาลัย ชูวิวัฒนาวานิชย์³¹ ซึ่งทำการวิจัยในปี พ.ศ. 2513 ในหัวข้อเรื่อง "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 1" โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์นิเทศก์ 20 คน นักศึกษาฝึกสอน 180 คน และครูพี่เลี้ยง 180 คน ซึ่งผลของการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่ององค์ประกอบดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ดังนี้คือ

ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า วิทยาลัยครูควรวางแผนร่วมมือกับโรงเรียนฝึกสอนอย่างใกล้ชิด ควรปรับปรุงการเตรียมนักศึกษาฝึกสอนให้มีความพร้อมมากขึ้น

³¹ สุขุมาลัย ชูวิวัฒนาวานิชย์, "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 1", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514, 156 หน้า.

ควรมีการพิจารณาเลือกเฟ้นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ และควรจัดให้ไปนิเทศการสอนของนักศึกษาฝึกสอนได้อย่างเต็มที่

อาจารย์นิเทศก์ควรจะได้มีการวางแผนกันเป็นอย่างดีในการทำการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน และการให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษาฝึกสอน

ผู้วิจัยได้ขอเสนอแนะไว้ดังนี้ คือ

ก. สถาบันฝึกหัดครูควรให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นแก่การฝึกสอนให้ครบตามหลักสูตรก่อนออกฝึกสอน ควรเปิดบริการคานห้องสมุด และห้องโสตทัศนศึกษาแก่นักศึกษาฝึกสอนเป็นพิเศษ เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้า และไม่ควรให้อาจารย์นิเทศก์รับผิดชอบนักศึกษาฝึกสอนจำนวนมากเกินไป

ข. อาจารย์นิเทศก์ควรตกลงกันเกี่ยวกับการดูการสอน และการวัดผลของนักศึกษาฝึกสอน ควรมีการประชุมสัมมนาแก่นักศึกษา เพื่อจะได้ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอนที่มีปัญหา

ในปี พ.ศ. 2517 สมประสงค์ ประสงค์เงิน³² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยได้ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในปีการศึกษา 2517 รวม 179 คน ผลของการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่ององค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการสอนพอสรุปได้ในลักษณะของปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ในการปฏิบัติงานได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาที่เกิดจากการจัดหาโรงเรียนที่จะส่งนิสิตไปทำการฝึกสอน
2. ปัญหาคานงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการฝึกสอน
3. ปัญหาเรื่องยานพาหนะที่จะใช้ในการเดินทางไปนิเทศการฝึกสอน
4. ปัญหาเรื่องจำนวนอาจารย์นิเทศก์ไม่เพียงพอกับจำนวนนิสิตฝึกสอน

³² สมประสงค์ ประสงค์เงิน, "ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518, 178 หน้า.

สรุป

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคังคอกลาวมาแล้วข้างต้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์พอสรุปได้ว่า อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการฝึกสอน ดังนั้นจึงควรมีการสรรหาผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์นิเทศก์อย่างรอบคอบ ผู้ที่จะเป็นอาจารย์นิเทศก์ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ

1. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. เป็นผู้ที่เขาใจโครงการฝึกสอนเป็นอย่างดี
3. เป็นผู้ที่มีความรักและสนใจในการนิเทศการสอน
4. เป็นผู้เคยมีประสบการณ์ในการสอนในระดับการศึกษาที่นักศึกษาทำการ

ฝึกสอนมาแล้ว

ในด้านบทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ พอสรุปได้ว่า อาจารย์นิเทศก์ควรมีบทบาทดังต่อไปนี้คือ

1. บทบาทในการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน
2. บทบาทในด้านวิชาการ
3. บทบาทในด้านการประชุมสัมมนา
4. บทบาทในด้านงานประสานงาน
5. บทบาทในการให้บริการแก่โรงเรียนฝึกสอน ชุมชน และนักศึกษา

ฝึกสอน

6. บทบาทในการให้สวัสดิการแก่นักศึกษาฝึกสอน

ในด้านโครงสร้างและวิธีดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกสอนนั้น มีสาระสำคัญ

ดังนี้คือ

1. โครงการฝึกสอนควรมีจุดประสงค์แน่ชัดซึ่งกำหนดขึ้นจากการร่วมมือของบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
2. ควรมีการเตรียมนักศึกษาให้พร้อมก่อนออกฝึกสอน

3. โครงการฝึกสอนควรมีแผนการนิเทศที่ดี มีรายละเอียดของการดำเนินงาน มีการติดตามผลงาน และมีการประเมินผลโดยบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. การฝึกสอนควรมีระยะเวลาเหมาะสม เพื่อให้ให้นักศึกษามีเวลาฝึกฝนทักษะต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

ในด้านองค์ประกอบที่ช่วยในการนิเทศการฝึกสอนนั้น มีองค์ประกอบสำคัญคือ

1. การเลือกเฟ้นสรรหาอาจารย์นิเทศ
2. การจัดพาหนะให้เพียงพอและสะดวกแก่การนิเทศ
3. เงินงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการฝึกสอน
4. การจัดให้นักศึกษาได้เรียนวิชาที่จำเป็นในการฝึกสอนก่อนออกฝึกสอน
5. การจัดบริการให้เป็นพิเศษสำหรับการฝึกสอนจากห้องสมุด และแผนก

โสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย